

УДК 378.1:37

© Яковенко Т.В.

ПЕДАГОГІЧНА ТВОРЧІСТЬ ТА ПЕДАГОГІЧНА КРЕАТИВНІСТЬ В КОНТЕКСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ

Постановка проблеми. Визначення основних напрямів розвитку освіти в суспільстві, які відбуваються під впливом глобалізаційних процесів спрямованих на євроінтеграцію, неможливе без урахування світових тенденцій розвитку професійно-педагогічної освіти. Серед таких тенденцій дослідники виокремлюють: фундаменталізацію освіти, яка має суттєво підвищити її якість; випереджальний характер усієї системи освіти, її спрямованість на вирішення проблем та завдань постіндустріальної цивілізації, на розвиток творчих здібностей людини; індивідуалізація навчальної діяльності, що має здійснюватися з урахуванням потреб ринку праці, уподобань, особистісних якостей майбутнього фахівця.

Автори «Білої книги національної освіти України» наголошують на зміні ролі педагога професійного навчання (викладача і майстра професійного навчання) – замість виконання функції як головного джерела знань він стає організатором, який допомагає учню (студенту, слухачу) здобувати знання, набувати інші компетентності з різних джерел інформації. Педагог нового типу повинен володіти не тільки висококваліфікованими професійними вміннями і навичками, що ґрунтуються на сучасних спеціальних знаннях певної галузі виробництва, а й мати високий рівень педагогічної компетентності, що ґрунтується на новітніх досягненнях психолого-педагогічних наук, критичне мислення, здатність застосовувати інноваційні методики на практиці, здатність до підвищення мотивації інноваційної діяльності [3, с. 117]. Такий педагог повинен творчо підходити до своєї діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій показує на те, що проблема розвитку креативності тривалий час розглядалася в контексті психології творчості й до педагогічної проблематики увійшла лише з 90-х років ХХ століття у зв'язку з визнанням креативного характеру педагогічної діяльності, її дослідженню присвячено низку наукових праць, які можна систематизувати за такими напрямками: *філософські аспекти творчості* (І. Кант, К.-Г. Юнг, М. Бердяєв, В. Соловйов, М. Хайдеггер, Г. Батищев, М. Каган, Б. Кедров, А. Шумилін та ін.), *психологічні аспекти теорії творчості* (Л. Виготський, Н. Вишнякова, О. Кульчицька, О. Леонт'єв, В. Моляко, Я. Пономар'єв, В. Рибалка, С.Рубінштейн та ін.); *педагогічна майстерність і творчість* (Ю. Азаров, В.Андреев, Є. Барбіна, Ф. Гоноболін, Н. Гузій, В. Загвязинський, І. Зязюн, В. Кан-Калик, Н.Кузьміна, О. Лавріненко, М. Лещенко, О. Синиця, С. Сисоєва, М. Солдатенко, М. Поташник, І. Раченко, В. Сластьонін); *концепція розвитку навчально-творчої діяльності студентів* (І. Лернер, М. Скаткін, Ю. Бабанський, С. Архангельський, В. Коротаєв, В. Краєвський, Ю. Кулюткін, А. Хуторської, Д. Чернілевський, В. Шубинський та ін.); *формування креативності* (Дж.Гілфорд, П. Торранс, М. Воллах, Х. Грубер, Дж. Девідсон, Н. Коган, С. Медник, Д. Фельдман, Д. Харрінгтон; В. Дружинін, Д. Богоявленська, Т.Галкіна, М. Гнатко, Л. Єрмоласва-Томіна, О. Морозов, В. Моляко, К.Торшина, Д. Чернілевський та ін.). Проте попри ґрунтовне дослідження ними означених проблем, поняття «педагогічна творчість» та «педагогічна креативність» не розглядалися в контексті інженерно-педагогічної освіти.

Постановка завдання. Метою дослідження є здійснення наукового аналізу сутності педагогічної творчості та креативності майбутнього педагога професійного навчання.

Виклад основного матеріалу. При розгляді проблеми креативної підготовки майбутніх педагогів професійного навчання неминуче виникають питання, пов'язані з обґрунтуванням категорій «творчість», «креативність».

Творчість – це складний багатовимірний процес, що має фізіологічний, психологічний, соціологічний, логічний, педагогічний та інші аспекти. Дослідники творчого

процесу підкреслюють, що кожна з наук має свій предмет дослідження у творчості. Так, для фізіологів – це специфіка способів організації процесів вищої нервової діяльності; логіка досліджує творчість як систему знання, що розвивається, встановлює свої закономірності його отримання; соціологи цікавляться можливістю суспільного регулювання творчих процесів, їх максимальною результативністю. Психологія аналізує психологічні властивості особистості, тобто суб'єктивний фактор як визначальну умову творчості. Підкреслюється, що однією з найскладніших проблем у психологічному аспекті вивчення феномену творчості є природа творчих здібностей. Педагогіка, досліджуючи творчість, має на увазі наявність та формування конкретних здібностей до творчої діяльності [4, с. 7].

Л. Виготський розглядав творчість як створення нового, С.Л. Рубінштейн визначав творчість як діяльність, що створює щось нове і оригінальне, що потім входить в історію не тільки самої творчості, а й науки і мистецтва і т.д. А. Матюшкін виділяв два види активності: адаптивний і творчий. Завданням творчої активності є зміна суттєвого порядку, створення нових підходів. О. Тихомиров особливу роль у творчій діяльності відводив цілепокладанню [13, с. 768-769].

К. Тейлор (Taylor G.W) [16] розглядає творчість як рішення задач, виділяє шість груп визначень творчості:

- 1) Визначення типу «Гештальт», в яких підкреслюється створення нової цілісності.
- 2) Визначення, що орієнтовані на «кінцевий продукт», або «інноваційні» визначення, в яких підкреслюється продукування чогось нового.
- 3) «Естетичні», або «експресивні», визначення, в яких підкреслюється самовираження. Як приклад визначень такого типу наводиться наступне: «Творчий – це здатність мислити в недослідженою області, не будучи обмеженим минулим досвідом».
- 4) «Психоаналітичні», або «динамічні», визначення, в яких творчість визначається в термінах взаємодії «Я», «Воно» і «Над- Я».
- 5) Визначення у термінах «мислення, орієнтованого на рішення», в яких підкреслюється й не так рішення, скільки сам розумовий процес.
- 6) Різноманітні визначення, що не укладаються ні в одну з перерахованих вище категорій.

Р. Мун (Моопеу) [15] виділяє чотири основні підходи до творчості залежно від того, який з чотирьох аспектів проблеми виходить на перший план: середовище, в якому здійснюється творчість; творчий продукт; творчий процес; творча особистість.

Творчість, за переконанням З. Левчук, неможлива без усвідомлення власної індивідуальності (педагогічної самосвідомості). Підготовка студентів вищого навчального закладу до професійної творчості невіддільна від самопізнання, саморозвитку, самовдосконалення, самореалізації [10, с. 12].

Творчість може розглядатися двопланово – як компонент якоїсь діяльності і як самостійна діяльність. У будь-якій діяльності присутній елемент творчості, тобто момент нового оригінального підходу до її виконання. У цьому випадку в якості творчого елемента може виступати будь-який етап діяльності – від постановки проблеми до пошуку способів виконання дій.

У педагогічному словнику «творчість» визначається як «продуктивна людська діяльність, здатна породжувати якісно нові матеріальні та духовні цінності суспільного значення» [6, с. 326]. Творчість – це завжди пошук нових ідей, нових можливостей та шляхів вирішення завдань, нових форм самовираження. Ця категорія визначається вищою формою активності і самостійної діяльності людини.

Таким чином, творчість є особливою властивістю особистості, здатної до творчої діяльності, самореалізації. Творча активність особистості виникає при вирішенні творчих завдань, і будь-яка людина на якийсь час може відчути себе творцем.

Проте багато вітчизняних учених вважають, що творчість завжди безпосередньо пов'язана з певним видом діяльності. Тобто, на їхню думку, не можна говорити про творчість узагалі: є художня творчість, наукова творчість, технічна творчість, педагогічна творчість тощо, а є професійно-педагогічна творчість.

На думку Є. Климова, педагогічна діяльність за своєю суттю є діяльністю «вимушеної творчості», оскільки у процесі викладення навчального матеріалу від педагога вимагається не тільки репродуктивне його відтворення, а й структурування та адаптація до рівня підготовки шкільної чи студентської аудиторії [8].

Основними тенденціями щодо висвітлення проблеми педагогічної творчості у науковій літературі є наступні: в науці існує розгляд педагогіки творчості як науки про педагогічну систему двох діалектично зумовлених видів людської діяльності: педагогічного виховання і самовиховання особистості в різних видах творчої діяльності і спілкування з метою всебічного і гармонійного розвитку творчих здібностей як окремої особистості, так і певного колективу.

Проведений аналіз психолого-педагогічних досліджень дає змогу виявити основні якості педагогічної творчості педагога професійного навчання:

- ефективність використання набутого досвіду в нових умовах;
- гнучкість при застосуванні запланованого в невідомих ситуаціях;
- уміння обґрунтовувати інтуїтивні рішення;
- уміння фантазувати, бачити ближчу, середню та далеку перспективи в роботі;
- уміння розвивати ідею, реалізовувати її в конкретних умовах;
- бачення варіантів вирішення проблеми;
- уміння застосовувати досвід інших, трансформувати рекомендації методичних посібників, теоретичні положення наукових публікацій.

Враховуючи вміння аналізувати й досліджувати педагогічну діяльність і її результати, можна виділити п'ять рівнів педагогічної творчості, починаючи від елементарного до найвищого, пристосовуючи їх до діяльності педагога професійного навчання:

1) *інформаційно-відтворюючий* включає повторення педагогом досвіду інших, здатність розв'язувати найпростіші педагогічні завдання й аналізувати ефективність прийнятих рішень у конкретних ситуаціях;

2) *адаптивно-прогностичний*, який базується на вмінні трансформувати відому педагогу інформацію, добирати способи, засоби, методи взаємодії з учнями в ПТНЗ із урахуванням нової ситуації і вміння передбачити її сприйняття;

3) *раціоналізаторський рівень* характеризується виявом конструктивно-прогностичних здібностей, готовністю формулювати складні, нестандартні педагогічні завдання й знаходити оптимальні способи їх розв'язання; тут помітні елементи індивідуальності, новаторства;

4) *дослідницький рівень* передбачає здатність педагога визначити концептуальну основу власного пошуку, виокремити системотворчі ідеї з будь-якого досвіду, вільно комбінувати їх, розробляючи свою систему діяльності;

5) *креативно-прогностичний рівень* включає ті педагогічні напрацювання, що вносять суттєві зміни в систему освіти.

С. Сисоева розглядає педагогічну творчість як цілісний процес професійної реалізації та самореалізації педагога в освітньому процесі і зазначає, що особливістю педагогічної творчості є те, що педагог реалізує свої особистісні і професійні творчі потенції засобом творення особистості дитини, а розвиток його творчого потенціалу зумовлений розвитком творчого потенціалу вихованця. Тому центральною ланкою педагогічної творчості є особистісно орієнтована розвивальна взаємодія суб'єктів навчально-виховного процесу, яка зумовлена специфікою психолого-педагогічних взаємовідносин між ними і спрямована на розвиток їх творчого потенціалу [12].

Однак більшість учених у світі схиляються до того, що природа творчості єдина, а тому і здатність до творчості універсальна. Навчившись діяти у сфері мистецтва, техніки чи в інших видах діяльності, людина легко може перенести цей досвід у будь-яку іншу сферу, зокрема в педагогічну. Ми погоджуємося з О. Куцевол у тому, що творчості педагога притаманні спільні риси, властиві будь-якому виду творчої діяльності:

- творчий процес неможливий без наявності суб'єкта творчості, яким виступає педагог;
- основою творчості є креативність особистості – творчі здібності, які можна розвивати в процесі професійної діяльності;
- педагоги й учні/студенти як суб'єкти творчої діяльності продукують нові ідеї, думки, образи, предмети;
- об'єктом педагогічної творчості можуть бути атрибути реального світу (учні, студенти) і віртуального світу (образи предметів, явищ, зв'язки й стосунки між ними, ідеї, уявлення тощо);
- творчість педагога – процес цілеспрямований, але його результати не завжди точно прогнозовані, оскільки тут задіяна як свідомо, так і підсвідомо сфери людської психіки, причому значна частина творчого акту залишається неусвідомленою;
- здійсненню творчого акту сприяють зовнішні й внутрішні умови (соціальне середовище, свобода, наявність у суб'єкта діяльності певних особистісних якостей: цілеспрямованості, працелюбності, сміливості, активності, упевненості в собі, наполегливості);
- на перебіг творчого процесу впливає емоційний фактор – почуття суб'єкта до об'єкта творчої діяльності; цей акт здійснюється на фоні емоційного піднесення – творчого натхнення;
- використання евристичних методів і прийомів продуктивного мислення може полегшити пошук ефективного розв'язання творчого завдання [9, с. 95-96].

Проте за наявності спільних рис з іншими різновидами творчої діяльності творчість педагога професійного навчання має специфічні ознаки, які перш за все пов'язані з метою педагогічної творчості – формування неповторної, унікальної особистості учня чи студента не стільки як об'єкта педагогічної творчості, стільки її суб'єкта, рівноправного учасника творчого процесу, в якому відбувається розвиток індивіда, становлення його творчого потенціалу. Саме тому здатність до творчості розглядається як відносно автономна, самостійна здібність.

Останнім часом поряд із поняттям «творча здібність» все частіше використовується поняття «креативність». Аналога в російській та українській мовах цьому слову немає. У буквальному перекладі російською креативність означає «творческость». Цей термін набув у вітчизняній психології значного поширення, майже витіснивши словосполучення, що існувало раніше, - творчі здібності. Ці поняття на перший погляд здаються синонімічними, що викликає сумніви у доцільності введення іншомовного терміну.

Незважаючи на те, що дослідження креативності активно ведуться вже декілька десятиліть, а ще сорок років тому було запропоновано більше 60 визначень креативності, сьогодні ж їх уже неможливо полічити.

О. Морозов, аналізуючи існуючі варіанти визначення поняття «креативність», відзначає, що їх об'єднує думка про те, що креативна особистість володіє певною *сукупністю різноманітних здібностей до творчості* [11, с. 27-28].

При цьому він спирається на думку Л. Єрмолаєвої-Гоміної, яка виокремлює такі ознаки креативності:

- відкритість досвіду, чутливість до нових проблем;
- широта категоризації, віддаленість асоціацій, широта асоціативного ряду;
- швидкість мислення, здатність переходити достатньо швидко від однієї категорії до іншої, від одного способу рішення до іншого;
- оригінальність мислення, самостійність, незвичність, дотепність рішення.

Водночас, на думку дослідників Е. Торранса, *креативність* (від лат. creatio - створення) – творчі здібності індивіда, що входять до структури *обдарованості* в якості *незалежного чинника* і характеризуються здатністю продукувати принципово нові незвичайні ідеї, відрізнитися у мисленні від звичних схем, розв'язувати проблемні ситуації незвичними способами.

Він запропонував модель креативності, яка містить у собі три чинники: швидкість

(продуктивність), гнучкість, оригінальність. Критерієм творчості, на його переконання, є не якість результату, а характеристики й процеси, що активізують творчу продуктивність [11, с. 25]. Творчість, у розумінні Е. Торранса, – це природний процес, породжуваний сильною потребою людини в знятті напруження, що виникає в ситуації незавершеності чи невизначеності. Такий підхід до розуміння креативності дозволяє визначити її і як *здатність до творчості*, і як *умову*, що полегшує і стимулює творчий процес, забезпечує оцінку його продуктів.

З іншої точки зору креативність являє собою *здатність до розумових перетворень і творчості*. Креативність охоплює минулі, супутні і поточні характеристики процесу, в результаті якого людина або група людей створює щось, чого не існувало раніше. Таке розуміння креативності характеризується надзвичайно широким діапазоном точок зору:

- творення нового за ситуації, коли проблема викликає домінанту, що відбиває минулий досвід;
- вихід за межі вже наявних знань;
- взаємодія, що веде до розвитку.

Д. Богоявленская вважає, що креативність характеризує максимальний рівень інтелектуальної активності людини, за рахунок якої відбувається проникнення в сутність явища, постановка й рішення нових проблем; на цьому рівні виявлена індивідом емпірична закономірність стає для нього не евристикою, формальним прийомом, а самостійною проблемою, заради якої він готовий припинити всю іншу діяльність [5, с. 122].

Креативність визначається і як *творчі можливості людини*, що можуть виявлятися в мисленні, почуттях, спілкуванні, окремих видах діяльності, характеризувати особистість в цілому або її окремі сторони, «характеризує можливість особистості уникнути рутинних шляхів мислення й поведінки і виробляти велику кількість оригінальних, нових і корисних ідей; креативність – це успішний крок у невідомість, ламання характеру, відкритість в одержанні нового досвіду; розкладання, розкомбінування ідей або бачення нових взаємин між ідеями» [7].

У загальному вигляді поняття креативність в сучасних словниках з психології та педагогіці визначається як творчі можливості (здібності) людини, які можуть проявлятися в мисленні, почуттях, спілкуванні, окремих видах діяльності; це здатність породжувати безліч різноманітних оригінальних ідей в нерегламентованих умовах діяльності [13].

О. Морозов, підсумовуючи різноманіття підходів до розуміння креативності в традиційній психології і педагогіці, зазначає, що креативність розглянуто як *особистісну категорію*. На його думку, суперечки стосувалися уточнення її трактування як дивергентного мислення, або як інтелектуальної активності, або як інтегрованої якості особистості. У цілісній людській особистості креативність, її рівень, структура й особливості тісно взаємопов'язані з іншими аспектами людської індивідуальності – специфікою пізнавальних процесів і особистісних рис. Виявлення характеру цих взаємозв'язків висувається як один з перспективних наукових напрямів, практично важливих при вирішенні психолого-педагогічних ситуацій у процесі формування людини як цивілізованої особистості [11].

Отже, незважаючи на всю різноманітність визначень креативності (як здібності породжувати оригінальні ідеї; відмовлятися від стереотипних способів мислення; здібності до постановки гіпотез; до породження нових комбінацій тощо) її сумарна характеристика полягає в тому, що креативність – це здатність створювати щось нове, оригінальне.

Ми будемо розуміти креативність як інтегральну стійку характеристику особистості педагога професійного навчання, що визначає її здатності до творчості, прийняття нового, нестандартного творчого мислення, генеруванню великого числа оригінальних і корисних ідей в професійній сфері.

Креативність проявляється різноманітно: це оригінальність і швидкість мислення, здатність знаходити несподівані рішення, здавалося б, у безвихідній ситуації, багата уява, почуття гумору, створення нових оригінальних продуктів. Продукт креативної діяльності є, по-перше, новим й адекватним своїй задачі, по-друге, дана задача не може бути вирішена за

заздалегідь відомим алгоритмом.

Можна виділити такі основні параметри, якими характеризується креативність:

- 1) оригінальність – здатність продукувати віддалені асоціації, рідкі ідеї, відповідати на подразники нестандартно;
- 2) проблемність – здатність до виявлення й постановки проблем;
- 3) продуктивність (або в інших джерелах побіжність) – здатність до генерування великої кількості ідей;
- 4) гнучкість (або сприйнятливність) – чутливість до протиріч, здатність провадити різноманітні, всебічні ідеї, швидко перемикається з однієї ідеї на іншу;
- 5) творчість – здатність поліпшувати об'єкт, додаючи деталі;
- 6) теоретичність – здатність до вирішення проблем шляхом аналізу й синтезу;
- 7) метафоричність – схильність до фантазії, об'ємних асоціацій, використання символічних і графічних засобів для вираження своїх думок, ідей, уявлень.

Проте педагогічна креативність педагога професійної школи має свої специфічні риси. За В. Андреевим, педагогічна креативність – це готовність суб'єкта до педагогічної творчості, здатність бачити, ставити й оригінально розв'язувати педагогічні проблеми, швидко орієнтуватися в нових педагогічних ситуаціях, передбачати результати [1, с. 103].

О. Щербакова розглядає педагогічну креативність як «певну психологічну й соціальну готовність учителя, котра дозволяє змінити ситуацію спілкування таким чином, що він й учень досягають ефективного взаєморозуміння в педагогічному процесі» [14]. Основними компонентами педагогічної креативності, на її думку, є педагогічна творчість і творче самопочуття (натхнення). Показниками педагогічної творчості виступають винахідливість, здатність комбінувати, дивергентне мислення, візуальна творчість, здатність асоціювати. До творчого самопочуття належать саморегуляція, самоконтроль, емоційна стійкість, вольові якості, почуття радості, рівень працездатності, любов і добре ставлення до людей [14, с. 63].

О. Антоною розроблено основні параметри, які характеризують педагогічну креативність взагалі, проте можна й застосувати при характеристиці креативності педагога професійного навчання:

здатність до здійснення творчого підходу в педагогічній діяльності (креативність): швидкість мислення (кількість ідей, яка виникає за одиницю часу); здатність швидко і без внутрішніх зусиль переключатися з однієї ідеї на іншу; здатність до генерування ідей, які відрізняються від загальноприйнятих, до парадоксальних, несподіваних рішень (для викладача – пошук нових форм, методів, засобів навчальної та виховної діяльності); відчуття витонченості ідей; здатність дивуватися; відкритість та інтерес до всього нового; здатність приймати рішення в ситуаціях невизначеності, не лякатися власних висновків і доводити їх до кінця, ризикуючи особистим успіхом та репутацією; здатність до гнучкого образного мислення, яке може проявлятися у конструюванні нової оригінальної наочності; гнучкість словесного мислення, яскрава образна мова, вміння «запалити» учнів своєю розповіддю; вибірковість до пізнання нового; пошуково-перетворюючий стиль мислення; творча фантазія, розвинене уявлення; проблемне бачення ситуації; здатність «порушувати спокій»; здатність глибоко занурюватися у привабливу діяльність; прагнення до винаходів, творчості; інтерес до загадок, парадоксів, імпровізації; здатність самостійно приймати рішення; здатність швидко переключати увагу;

здатність постійно розвивати творчий педагогічний досвід, компетентність: бажання підвищувати професійну компетентність, отримувати нові знання, розвивати відповідні вміння, навички педагогічної діяльності; здатність швидко знаходити, набувати у творчих пошуках нові знання, розширювати свій професійний кругозір; уміння цілеспрямовано вивчати питання або проблеми, пов'язані із педагогічною діяльністю; почуття задоволення від збагачення досвіду педагогічної діяльності і водночас – творчого невдоволення рівнем досягнень, як умова подальшого зростання професійної компетентності;

здатність формувати та реалізувати творчу стратегію педагогічної діяльності:

стійка потреба у систематичному збагаченні досвіду педагогічної діяльності; здатність до самостійного формування глибоких і систематичних знань у процесі вирішення ключових навчальних та виховних проблем; уміння розробляти гнучку стратегію творчої педагогічної діяльності на основі визначення мети й побудови відповідної до неї програми; здатність мобілізувати власний досвід, або швидко набувати додаткової компетентності з метою розв'язання важливої та складної педагогічної проблеми; почуття відповідальності при виконанні творчих професійних завдань [2, с. 11-17].

Висновки і перспективи подальших досліджень. Проаналізувавши педагогічні доробки, ми вважаємо, що педагогічна креативність майбутнього педагога професійного навчання може проявлятися в усвідомленні й подоланні стереотипів, змістових і поведінкових шаблонів та бар'єрів; здатності швидко й ефективно адаптуватись у динамічних обставинах навчально-виховного процесу ПТНЗ за допомогою перекомбінації вже відомих елементів, прийомів, методів навчальної діяльності й визначенні нової мети й засобів її втілення; прагненні до особистісного самовираження у творчій діяльності, до розвитку креативної компетентності, бажанні забезпечити сприятливі умови для творчого розвитку учнів ПТНЗ.

Виконане дослідження не вичерпує всіх аспектів поставленої проблеми. Актуальними є питання креативної педагогічної підготовки майбутніх педагогів професійного навчання.

Список використаних джерел

1. Андреев В. И. Диалектика воспитания и самовоспитания творческой личности : Основы педагогики творчества / В. И. Андреев. – Казань : Изд-во Казан. ун-та, 1988. – 228 с.
2. Антонова О. Є. Педагогічна креативність у структурі педагогічної обдарованості вчителя // Нові технології навчання : наук.-метод. зб. : в 2 ч. / Мін-во освіти і науки України, Ін-т інновац. технологій і змісту освіти. – К. ; Вінниця, 2011. – Вип. 69, ч. 2. – С. 11–17.
3. Біла книга національної освіти України / Т. Ф. Алексеєнко, В. М. Аніщенко, Г. О. Балл [та ін.] ; за заг. ред. В. Г. Кременя / НАПН України. – 3-тє вид. – К. : Вид-во Київ. ун-та ім. Бориса Грінченка, 2011. – 342 с.
4. Білецька М. В. Творчість як суб'єктивна передумова креативного розвитку особистості: теоретико-методологічні підходи / М. В. Білецька // Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету. Серія: Педагогіка : зб. наук. пр. / Мелітоп. держ. пед. ун-т ім. Богдана Хмельницького. – Мелітополь, 2011. – № 6. – С. 6–13.
5. Богоявленская Д. Б. Психология творческих способностей / Д. Б. Богоявленская. – М. : Академия, 2002. – 320 с.
6. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник / С. У. Гончаренко – К. : Либідь, 1997. – 374 с.
7. Карпенко С. В. Инструменты стимуляции креативности [Электронный ресурс] / С. В. Карпенко – Режим доступа : <http://isarrfe.trainet.org/materials/practicum/practicum2.shtml>
8. Климов Е. А. Введение в психологию труда : учеб. пособие для вузов / Е. А. Климов. – М. : Изд-во МГУ, 1988. – 156 с.
9. Куцевол О. М. Теоретико-методичні основи розвитку креативності майбутніх учителів літератури : дис. ... доктора пед. наук : 13.00.02 / О. М. Куцевол. – К., 2007. – 448 с.
10. Левчук З. С. Формирование готовности к профессиональному творчеству у студентов педвуза : автореф. дис. на соискание науч. степени канд. пед. наук : спец. 13.00.01 «Теория и история педагогики» / З. С. Левчук. – Минск, 1992. – 19 с.

11. Морозов А. В. Формирование креативности преподавателя высшей школы в системе непрерывного образования : дис. ... доктора пед. наук : 13.00.08 / А. В. Морозов. – М., 2004. – 445 с.
12. Сисоева С. О. Педагогічна творчість : моногр. / С. О. Сисоева. – Х. : Каравела, 1998. – 150 с.
13. Современный словарь по педагогике / сост. Е. С. Рапащевич. – Минск : Современное слово, 2001. – 928 с.
14. Щербакова Е. Е. Формирование педагогической креативности студентов вуза в условиях профессиональной подготовки : дис. ... канд. психол. наук : 19.00.07 / Е. Е. Щербакова. – Н. Новгород, 2000. – 196 с.
15. Mooney R. L. A conceptual model for intergrating four approaches to the identification of creative talent / R. L. Mooney // Scientific creativity : its recognition and development / C. W. Taylor, F. Barron (Eds.). – N.Y. : Wiley, 1963. – P. 331–340.
16. Taylor C. W. Various Approaches to and Definitions of creativity / C. W. Taylor ; R. J. Sternberg (Ed.). – Cambridge : Cambridge Univ. Press, 1988. – P. 99–124.

Яковенко Т.В.

Педагогічна творчість та педагогічна креативність у контексті професійної підготовки майбутніх педагогів професійного навчання

У статті зроблено дефініційний аналіз педагогічної творчості та педагогічної креативності стосовно професійної діяльності майбутнього педагога професійного навчання. Визначено рівні педагогічної творчості педагога професійного навчання. Наведено основні параметри, які характеризують педагогічну креативність педагога професійного навчання.

Ключові слова: педагогічна творчість, педагогічна креативність, креативна діяльність, майбутній педагог професійного навчання, креативна компетентність

Яковенко Т.В.

Педагогическое творчество и педагогическая креативность в контексте профессиональной подготовки будущих педагогов профессионального обучения

В статье сделан дефиниционный анализ педагогического творчества и педагогической креативности применительно к профессиональной деятельности будущего педагога профессионального обучения. Определены уровни педагогического творчества педагога профессионального обучения. Приведены основные параметры, которые характеризуют педагогическую креативность педагога профессионального обучения.

Ключевые слова: педагогическое творчество, педагогическая креативность, креативная деятельность, будущий педагог профессионального обучения, креативная компетентность.

Yakovenko T.

Pedagogical oeuvre and pedagogical creativity in the context of the training of future teachers of professional studies.

The article provides an analysis of definitive pedagogical creativity and teaching creativity in relation to the profession of the future teacher training. It is determined the level of pedagogical creativity of the teacher professional learning. The main parameters that characterize the pedagogical creativity of the teacher training are defined.

Keywords: pedagogical oeuvre, pedagogical creativity, creative activities, future teacher professional learning, creative competence.

Стаття надійшла до редакції 11.10.2013 р.